

**UCHWAŁA NR III/48/2019
RADY POWIATU WODZISŁAWSKIEGO**

z dnia 24 stycznia 2019 r.

**w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata
2019 - 2021**

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 995 z późn. zm.) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.)

**Rada Powiatu Wodzisławskiego
uchwała, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata 2019-2021”, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Wodzisławskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 28 stycznia 2019 roku.

Przewodniczący Rady

Adam Krzyżak

Załącznik do uchwały Nr III/48/2019
Rady Powiatu Wodzisławskiego
z dnia 24 stycznia 2019 r.

**Powiatowy Program
Rozwoju Pieczy Zastępczej
w Powiecie Wodzisławskim
na lata 2019-2021**

Wodzisław Śląski 2018 r.

Spis treści

WSTĘP.....	3
1. Założenia programowe.....	4
2. Organizacja systemu pieczy zastępczej.....	5
2.1 Rola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.....	5
2.2 Zadania powiatu.....	8
3. Struktura i formy pieczy zastępczej.....	10
4. Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej.....	12
5. Diagnoza sytuacji opiekuńczej w gminach powiatu wodzisławskiego.....	13
6. Analiza rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie wodzisławskim.....	15
7. Analiza instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie wodzisławskim.....	19
8. Charakterystyka usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.....	20
9. Cele i kierunki działania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata 2019-2021.....	24
10. Źródła finansowania.....	29
11. Limit rodzin zawodowych na lata 2019 -2021.....	29
12. Odbiorcy Programu.....	30
13. Realizatorzy programu.....	30
14. Monitoring programu.....	31
PODSUMOWANIE.....	32
Spis tabel.....	33
Spis wykresów.....	33
Spis rysunków.....	34

WSTĘP

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018r. poz.998) zwana dalej ustawą, określa ten obowiązek, jak również organizowanie dla dzieci całkowicie pozbawionych wsparcia ze strony rodziny naturalnej rodzinnej i instytucjonalnej opieki zastępczej.

Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 w/w ustawy systemem pieczy zastępczej nazywamy zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są również placówki opiekuńczo - wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo - terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Art. 180 pkt 1 w/w ustawy zobowiązuje powiat do opracowania i realizacji 3-letniego powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej. Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej w powiecie wodzisławskim, są realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, które zostało jednocześnie wyznaczone przez Starostę Powiatu Wodzisławskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (Zarządzenie Nr 84/2011 z dnia 21 października 2011 r.).

Niniejszy Program jest kolejnym tego typu dokumentem opracowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim i w zasadniczym kształcie stanowi kontynuację „Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata 2016-2018” i „Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata 2013-2015”.

Pogram na lata 2019 – 2021 zawiera diagnozę sytuacji pieczy zastępczej na terenie powiatu wodzisławskiego, określa kierunki działań w perspektywie 3-letniej, ustala priorytety, a także zakres prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej na terenie powiatu.

1. Założenia programowe.

Jak już wspomniano we wstępie, do zadań powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadania powiatu skoncentrowane są przede wszystkim na zapewnieniu dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, tworzeniu warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych, prowadzeniu placówek opiekuńczo-wychowawczych. Powiat organizuje także wsparcie osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne¹.

Niniejszy Program w dużej mierze stanowi kontynuację „Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata 2016-2018” i kontynuację wcześniejszego „Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2013-2015. Założenia programowe wpisują się równocześnie w Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2026, gdzie jednym z integralnych elementów jest rozwój rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. W „Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata 2019-2021”, punkt wyjścia stanowią działania zmierzające do stworzenia spójnego skutecznego systemu pieczy zastępczej ukierunkowanego w szczególności na rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim.

W tym celu podejmowane będą następujące działania:

- Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza środowiskiem naturalnym – przede wszystkim poprzez zwiększanie skuteczności działań sprzyjających pozyskiwaniu kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, w tym rodzin zastępczych specjalistycznych i prowadzących rodzinne domy dziecka; wspieranie rodzin zastępczych w prawidłowym funkcjonowaniu, w tym organizowanie poradnictwa rodzinnego,

¹ Art. 180 pkt 3 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018r. poz.998)

tworzenie grup wsparcia, zapewnienie pomocy wolontariuszy, organizowanie szkoleń i konferencji.

- Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej – poprzez przygotowanie wychowanków do procesu usamodzielnienia, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego, zapewnienie poradnictwa, a także pomoc w uzyskaniu mieszkania, wsparcie w mieszkaniu chronionym.
- Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie - jako kolejny etap długofalowej budowy systemu pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim, dzięki któremu będzie możliwe jeszcze efektywniejsze niż dotychczas wykonywanie zadań związanych z zapewnianiem dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej możliwie najlepszych warunków opieki, wychowania i rozwoju, w tym podnoszenie kwalifikacji kadr jednostek pomocy społecznej i kadr współpracujących oraz współpraca z organizacjami pozarządowymi.
- Przekształcenie placówki opiekuńczo-wychowawczej w Gorzyczkach zgodnie z obowiązującym standardem, tworzenie warunków sprzyjających indywidualizacji pracy z dzieckiem w szczególności: poprzez zapewnienie kadrze dostępu do szkoleń adekwatnie do potrzeb.

2. Organizacja systemu pieczy zastępczej

Za organizację pieczy zastępczej odpowiada powiat.

Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej w powiecie wodzisławskim realizowane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, które zostało wyznaczone przez Starostę Powiatu Wodzisławskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (Zarządzenie Nr 84/2011 z dnia 21 października 2011 r.).

2.1 Rola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Jak już wyżej wspomniano organizatora rodzinnej pieczy zastępczej wyznacza starosta. Może nim być jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania. Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej na terenie jednego powiatu może działać więcej niż jeden organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Stąd też pojawił się zapis, że jeśli w danym powiecie rolę organizatora

rodzinną pieczy zastępczej będzie pełniło powiatowe centrum pomocy rodzinie, musi zostać wyodrębniony specjalny zespół, który zajmie się tworzeniem i profesjonalizacją opieki.

W strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, została wyodrębniona komórka organizacyjna Sekcja Wsparcia Rodzin, Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej. Sekcja Wsparcia Rodzin realizuje swoje zadania poprzez zespoły:

1. zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej,
2. zespół ds. świadczeń.
3. zespół ds. poradnictwa specjalistycznego i interwencji kryzysowej.

Kadrę zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej stanowią:

- a) psycholog,
- b) pedagog,
- c) pracownicy socjalni,
- d) koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej,
- e) oraz inni pracownicy niezbędni do realizacji zadań.

Kadrę zespołu ds. świadczeń stanowią:

- a) główny specjalista,
- b) inspektorzy,
- c) pomoc administracyjna,
- e) oraz inni pracownicy niezbędni do realizacji zadań.

Kadrę zespołu ds. poradnictwa specjalistycznego i interwencji kryzysowej stanowią:

- a) terapeuta rodzinny,
- b) psycholog, pedagog, prawnik w ramach umów cywilno – prawnych.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej,
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,

- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby,
- zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych,
- organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy,
- współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi,
- prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego,
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- prowadzenie działalności diagnostyczno - konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę,
- przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego,
- przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy,

- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
- organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

2.2 Zadania powiatu.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy:

- opracowanie i realizacja 3 – letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - a) grup wsparcia,
 - b) specjalistycznego poradnictwa;

- wyznaczenie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- prowadzenie rejestru danych, o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka oraz pełniących funkcje rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka;
- kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
- finansowanie:
 - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
 - c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
- sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o powstaniu zaległości z tytułu nieponoszenia opłat za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;

- finansowanie pobytu w pieczy zastępczej dzieci cudzoziemców mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- finansowanie dodatku wychowawczego i dodatku do zryczałtowanej kwoty, w wysokości świadczenia wychowawczego określonego w przepisach o pomocy państwa w wychowaniu dzieci.

3. Struktura i formy pieczy zastępczej.

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Zgodnie z preambułą ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jej podstawowym celem jest:

- dobro dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności,
- dobro rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a szczególności dzieci.

Według zapisów ustawy dzieci, które z różnych powodów okresowo nie mogą wychowywać się w rodzinie własnej, mogą skorzystać z dwóch form opieki: rodzinnej lub instytucjonalnej², w której zapewnione zostaną im warunki opiekuńczo-wychowawcze, w tym warunki bytowe, możliwość rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego, możliwość zaspokojenia indywidualnych potrzeb, edukacji, rozwoju zainteresowań oraz warunki do wypoczynku i organizacji czasu wolnego³.

Rodzinna piecza zastępcza może być – w myśl ustawy – sprawowana w dwóch podstawowych formach⁴: przez rodziny zastępcze lub rodzinne domy dziecka. Rodziny zastępcze mogą mieć charakter rodziny spokrewnionej (członkowie rodziny, na których ciąży obowiązek alimentacyjny), rodziny zastępczej niezawodowej (nie są wstępnymi ani

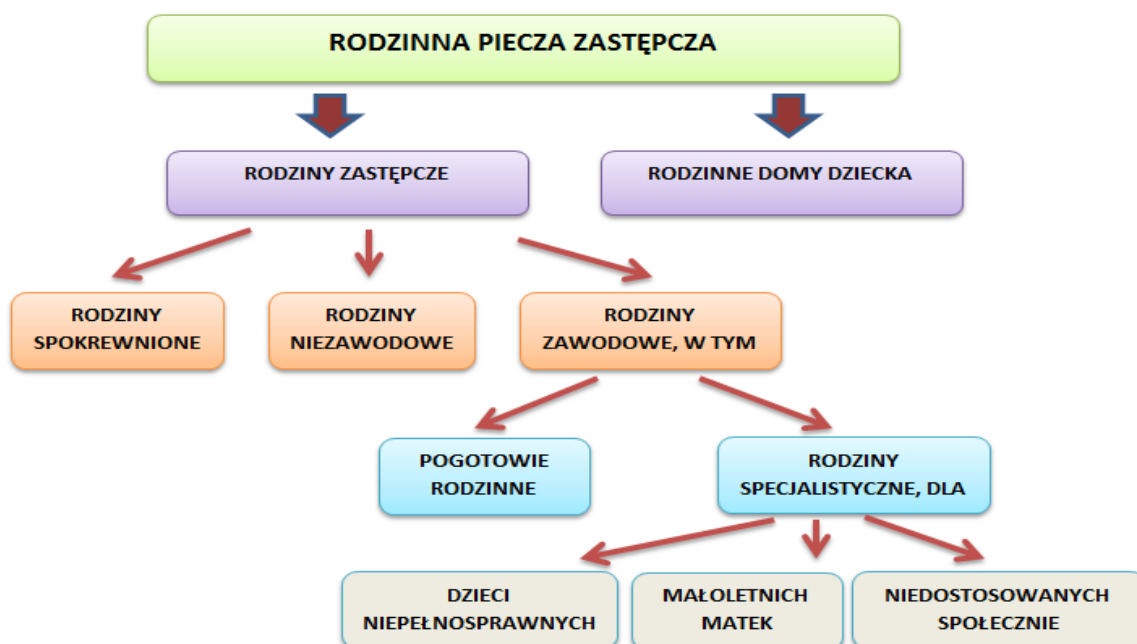
² Art. 34 , op.cit.

³ Art.33, op. cit

⁴ Art. 39 ust. 1, op.cit

rodzeństwem dziecka) lub rodziny zastępczej zawodowej⁵. Te ostatnie mogą pełnić funkcję pogotowia rodzinnego (dzieci umieszczane są tu na krótki czas do momentu uregulowania sytuacji prawnej lub zakończenia postępowania sądowego w sprawie dziecka⁶) lub rodziny specjalistycznej (to opieka dla dzieci niepełnosprawnych, małoletnich matek z dziećmi lub nieletnich⁷). Wreszcie ten rodzaj opieki może być sprawowany przez rodzinne domy dziecka, w których może przebywać więcej (do 8) dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej⁸.

Rysunek 1. Formy rodzinnej pieczy zastępczej.

Instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest natomiast przez regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne (dla dzieci wymagających specjalistycznej opieki zdrowotnej i rehabilitacji), interwencyjne ośrodki preadopcyjne (dla dzieci do ukończenia 1 roku życia, wymagających specjalistycznej opieki i oczekujących na przysposobienie) lub placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego (umożliwiają m.in. opiekę licznemu rodzeństwu) oraz placówki, w których umieszczane są dzieci powyżej 10 roku życia,

⁵ Art. 39, ust. 1, pkt 1, op.cit

⁶ Art. 58, ust. 4, op.cit

⁷ Art. 59, op.cit

⁸ Art. 61, op.cit

wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie: socjalizacyjne (rekompensuje braki w wychowaniu), interwencyjne (opieka w sytuacji kryzysowej) oraz specjalistyczno-terapeutyczne (sprawują opiekę nad dziećmi o indywidualnych potrzebach – niepełnosprawnymi, wymagających wyrównania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych, wymagających stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii).

Rysunek 2. Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej.

4. Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej.

Usamodzielnianie jest długim procesem wychowawczym, który wprowadza osobę usamodzielnianą, czyli tą, która opuszcza pieczę zastępczą, do podjęcia samodzielnego dojrzałego życia i integracji ze środowiskiem lokalnym.

Proces usamodzielniania rozpoczyna się na rok przed osiągnięciem pełnoletności przez osobę usamodzielnianą i w zależności od sytuacji życiowej może trwać najpóźniej do momentu osiągnięcia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia.

Pełnoletni wychowanek w procesie usamodzielniania wspierany jest przez pracownika socjalnego lub koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz opiekuna usamodzielnienia.

Osoba opuszczająca pieczę zastępczą zobowiązana jest do wyboru opiekuna usamodzielnienia, który musi zostać zaakceptowany przez dyrektora powiatowego centrum pomocy rodzinie. Osoba ta ma za zadanie wsparcie wychowanka w procesie usamodzielnienia. Proces usamodzielnienia realizowany jest w oparciu o indywidualny

program usamodzielnienia, który opracowywany jest przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia.

Program określa w szczególności zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia oraz sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

W ramach procesu usamodzielnienia wychowankowi przyznaje się pomoc na kontynuowanie nauki, pomoc na usamodzielnienie oraz pomoc na zagospodarowanie. Osobie usamodzielnianej udziela się również pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz zatrudnienia, a także pomocy prawnej i psychologicznej.

5. Diagnoza sytuacji opiekuńczej w gminach powiatu wodzisławskiego.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła kompetencje w zakresie pracy z rodziną biologiczną między samorząd gminny i powiatowy. Obowiązki te jednostki samorządu terytorialnego realizować powinny w szczególności przez współpracę z sądem i ich organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, organizacjami pozarządowymi oraz środowiskiem lokalnym. W gestii gminy jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych polegające na planowych działaniach mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania:

- instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny,
- placówek wsparcia dziennego,
- rodzin wspierających.

W związku z opracowaniem „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata 2019-2021” Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zwróciło się z prośbą do gmin powiatu wodzisławskiego o udzielenie informacji na temat realizacji zadań gminy wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Z analizy danych otrzymanych z ośrodków pomocy społecznej wynika, iż w latach 2015 - 2017 pracą socjalną objętych było 7 085 rodzin. Dane zawarte w Tabeli 1 pokazują, że na przestrzeni ostatnich trzech lat nieznacznie zmalała liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej. W roku 2015 z pomocy skorzystały 2 402 rodziny, w roku 2016 już 2 376 rodzin, a w roku 2017 zaledwie 2 307 rodzin.

Zmalała także liczba osób w rodzinach objętych wsparciem pracowników socjalnych, odpowiednio: w roku 2015 – 6 052 osób korzystało ze wsparcia, 5 650 osób w roku 2016, a w roku 2017 już tylko 5 458 osób.

Tabela 1. Rodziny i przebywające w nich osoby, objęte pomocą społeczną w gminach powiatu w latach 2015- 2017.

	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
Rok 2015	2402	6052
Rok 2016	2376	5650
Rok 2017	2307	5458

źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Wodzisławskiego za lata 2015-2017

Na zbliżonym poziomie utrzymuje się natomiast liczba rodzin objętych pomocą z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Nieznaczny spadek można zaobserwować w 2017 r. Dane zebrane w Tabeli 2 pozwalają przypuszczać, że obserwowany spadek liczby rodzin może być wynikiem wsparcia rodzin w środowisku przez asystentów rodziny.

Tabela 2. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w gminach powiatu w latach 2015- 2017.

	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
ROK 2015	713	1938
ROK 2016	729	1925
ROK 2017	635	1643

źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Wodzisławskiego za lata 2015-2017

Mimo, iż w ostatnich latach nieznacznie zmalała ilość rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminach powiatu wodzisławskiego, to z roku na rok zauważa się wzrost liczby rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, co pokazuje Tabela 3.

Tabela 3. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w gminach powiatu w latach 2015 – 2017.

Nazwa Gminy	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny		
	ROK 2015	ROK 2016	ROK 2017
OPS Lubomia	13	14	21
MOPS Rydułtowy	28	32	47
OPS Marklowice	11	11	10
OPS Pszów	22	15	19
OPS Radlin	47	52	79
OPS Mszana	8	13	16
OPS Gorzyce	23	20	17
MOPS Wodzisław Śl.	98	96	110
OPS Godów	12	15	16
RAZEM	262	268	335

źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Wodzisławskiego za lata 2015 – 2017

W ostatnich latach najwięcej asystentów rodziny było zatrudnionych w miastach: Rydułtowy, Radlin i Wodzisław Śląski, co pokazuje poniższa Tabela 4.

Tabela 4. Liczba zatrudnionych asystentów rodziny w gminach powiatu w latach 2015 – 2017.

Nazwa Gminy	Liczba asystentów		
	ROK 2015	ROK 2016	ROK 2017
OPS Lubomia	1	1	1
MOPS Rydułtowy	2	2	3
OPS Marklowice	1	1	1
OPS Pszów	2	2	2
OPS Radlin	3	4	5
OPS Mszana	1	2	2
OPS Gorzyce	2	2	2
MOPS Wodzisław Śl.	9	10	10
OPS Godów	1	1	1
RAZEM	22	25	27

źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Wodzisławskiego za lata 2015 – 2017

W analizowanym okresie, w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny, obserwuje się wzrost liczby dzieci, w tym także wzrost liczby dzieci niepełnosprawnych, co pokazuje poniższa Tabela 5.

Tabela 5. Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny w gminach powiatu w latach 2015- 2017.

ROK	Liczba dzieci	Liczba dzieci niepełnosprawnych
ROK 2015	561	46
ROK 2016	576	45
ROK 2017	654	78

źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Wodzisławskiego za lata 2015 - 2017

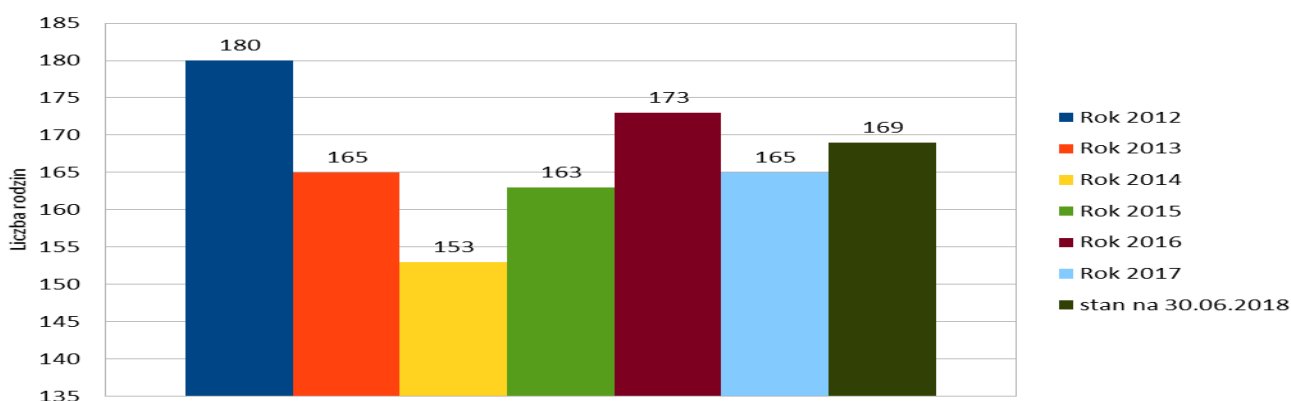
6. Analiza rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie wodzisławskim.

Rodzinne formy pieczy zastępczej obejmują rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. Stanowią formę wsparcia dla rodzin biologicznych przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji. Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie, traktują je w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobistej, zapewniają kształcenie, rozwój uzdolnień i zainteresowań, dostęp do świadczeń zdrowotnych, zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne i religijne, a także zapewniają ochronę przed arbitralną i bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka oraz umożliwiają mu kontakt z rodzicami i innymi bliskimi osobami, chyba że z uwagi na dobro dziecka sąd postanowi inaczej.

Analiza danych własnych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim pokazuje, iż na przestrzeni ostatnich 7 lat liczba rodzin zastępczych w Powiecie Wodzisławskim kształtuje się na zbliżonym poziomie. Zauważalna jest jednak tendencja wzrostowa ogólnej liczby rodzin zastępczych, co obrazuje Wykres 1.

Zatem wzrost liczby rodzin zastępczych powoduje konieczność zatrudnienia kolejnych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, ponieważ koordynator zgodnie z cytowaną wyżej ustawą wsparciem obejmuje 15 rodzin zastępczych.

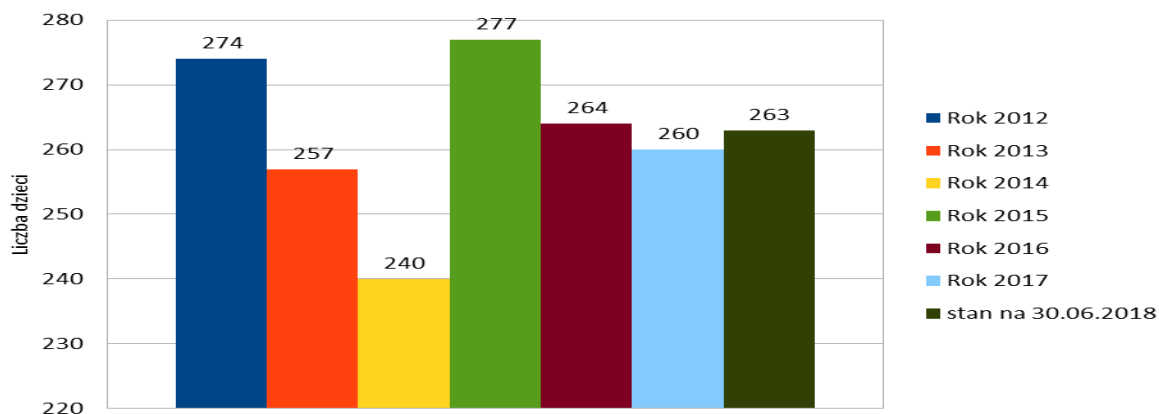
Wykres 1. Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Wodzisławskiego w latach 2012-2018.

źródło: dane własne PCPR

W ostatnich latach obserwuje się utrzymującą się na podobnym poziomie liczbę dzieci przebywających w rodzinach zastępczych, przy nieznacznym wzroście liczby dzieci w ciągu 2018 roku.

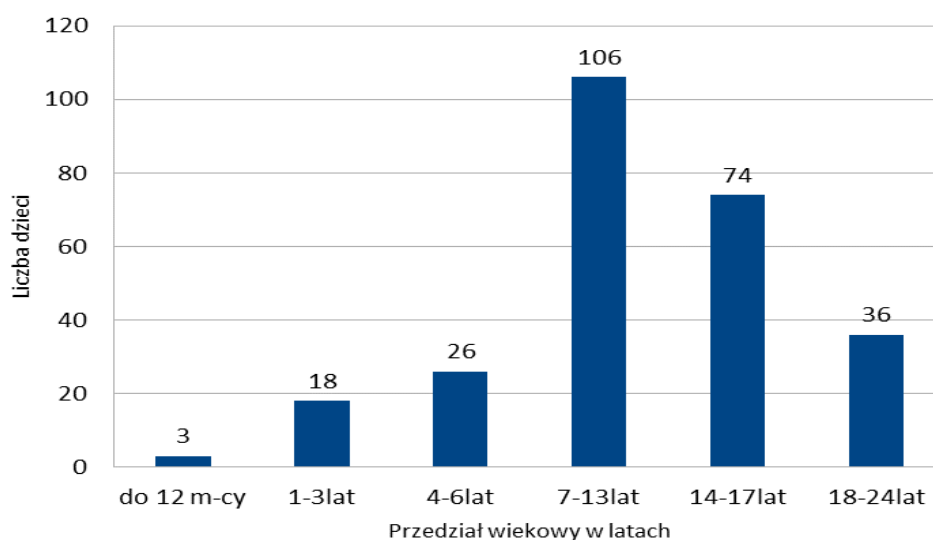
Wykres 2. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Wodzisławskiego w latach 2012-2018.

źródło: dane własne PCPR

Najliczniejszą grupę dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej stanowią dzieci w wieku szkolnym na etapie szkoły podstawowej. Młodzież przebywająca w rodzinach zastępczych kształcąca się na poziomie szkół ponadpodstawowych to druga pod względem liczebności grupa wychowanków.

Wykres 3. Wiek dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Wodzisławskiego w I półroczu 2018r.

źródło: dane własne PCPR

Na dzień 31 października 2018 r. opiekę nad rodzinami zastępczymi i rodzinnymi domami dziecka w powiecie wodzisławskim sprawowało 6 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i 3 pracowników socjalnych.

Ze względu na wzrost umieszczeń dzieci w rodzinach zastępczych oraz mając na uwadze właściwe wypełnianie funkcji rodziny zastępczej należy objąć każdą rodzinę zastępczą pracą koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Należy podkreślić, iż koncepcja systemu wsparcia dziecka w pieczy zastępczej, realizowanej w powiecie wodzisławskim zakłada współpracę instytucji, które realizując swoje zadania statutowe, przyczyniają się do niesienia optymalnej pomocy dziecku i rodzinie w systemie pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim jest instytucją, która organizuje i koordynuje obowiązki związane z funkcjonowaniem całego systemu pieczy zastępczej na terenie powiatu wodzisławskiego.

Zgodnie z założeniami Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata 2019-2021, do zadań organizatora rodzinnej pieczy

zastępczej należy: pomoc pedagogiczna i psychologiczna, organizowanie szkoleń, prowadzenie poradnictwa specjalistycznego, terapii i grup wsparcia, przyznawanie i wypłacanie świadczeń pieniężnych oraz zatrudnianie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

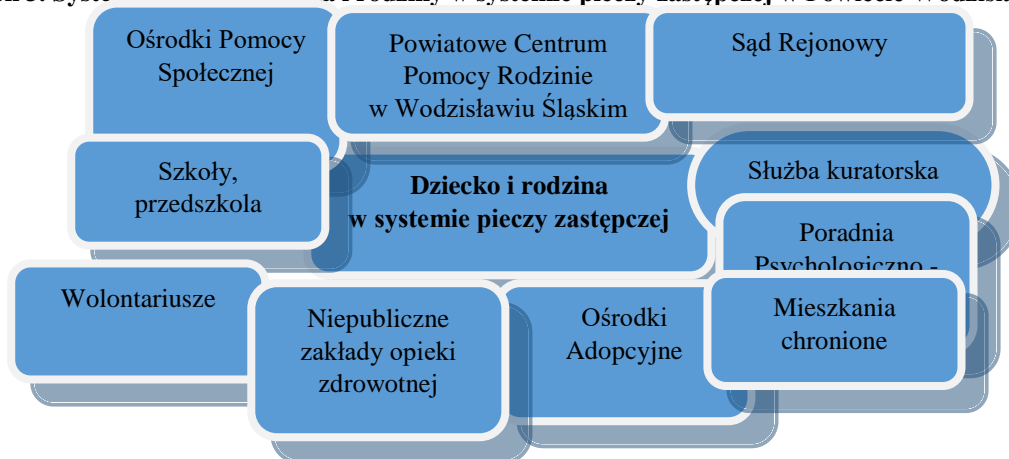
Ważnym elementem wsparcia dziecka i rodziny w systemie pieczy zastępczej w powiecie wodzisławskim jest wsparcie wolontariuszy, którzy organizują czas wolny dzieciom przebywającym w rodzinie oraz pomagają w nauce udzielając korepetycji z przedmiotów, z których dziecko ma trudności. Ważnym przedsięwzięciem jest także stworzenie mieszkania chronionego, przeznaczonego czasowo dla osób pełnoletnich opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze.

W Sekcji Wsparcia Rodzin, Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie działa Zespół ds. poradnictwa specjalistycznego i interwencji kryzysowej, którego zadaniem jest udzielanie specjalistycznego poradnictwa prawnego, psychologicznego, rodzinnego, pedagogicznego oraz prowadzenie terapii, a także niesienie doraźnej, natychmiastowej, krótkoterminowej pomocy osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej.

Obok Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie instytucją funkcjonującą na terenie powiatu, która wspiera dziecko w pieczy zastępczej jest Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna zajmująca się diagnozą oraz terapią adresowaną do dzieci i rodzin. Oprócz tego dziecko w pieczy zastępczej otrzymuje wsparcie ze strony sądu rejonowego i Służby Kuratorskiej, która zapewnia nadzór nad warunkami bytu i wychowania nad nieletnimi oraz wydaje postanowienia o zabezpieczeniu dziecka.

Istotnym wsparciem dla dziecka są także niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Ważną rolę odgrywają ponadto ośrodki adopcyjno-opiekuńcze, które zajmują się umieszczaniem dzieci w rodzinach adopcyjnych oraz szkoleniami kandydatów na rodziców adopcyjnych.

Rysunek 3. System wsparcia dziecka i rodziny w systemie pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim.

7. Analiza instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie wodzisławskim.

Instyтуcjonalna pieczy zastępcza zgodnie z art. 93 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim jest sprawowana w formie dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych:

- Powiatowego Domu Dziecka w Gorzyczkach,
- Powiatowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Wodzisławiu Śląskim.

W/w placówki pełnią funkcję placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, zapewniając wychowankom całodobową opiekę i wychowanie.

Placówki te wchodzą w strukturę organizacyjną Centrum Administracyjnego Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Gorzyczkach. Przedmiotem działalności Centrum jest obsługa administracyjno – ekonomiczna i organizacyjna placówek opiekuńczo-wychowawczych, dla których organem prowadzącym jest Powiat Wodzisławski.

Powiatowy Dom Dziecka w Gorzyczkach to placówka przeznaczona dla 30 wychowanków.

Na podstawie zgody uzyskanej przez Wojewodę Śląskiego placówka może przyjąć dodatkowo 5 małoletnich, w miejsce wychowanków przebywających w placówkach specjalistycznych tj. dom pomocy społecznej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapeutyczny, specjalnych ośrodkach wychowawczych, hospicjum czy schronisku dla nieletnich bądź zakładzie poprawczym.

Liczba przebywających wychowanków w Powiatowym Domu Dziecka w Gorzyczkach w latach 2015 – 2017:

- w roku 2015 – przebywało 32 wychowanków (stan na dzień 31.12.2015 r.)
- w roku 2016 - przebywało 25 wychowanków (stan na dzień 31.12.2016 r.)
- w roku 2017 – przebywało 34 wychowanków (stan na dzień 31.12.2017 r.).

Powiatowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Wodzisławiu Śląskim przeznaczona jest dla 14 wychowanków. Placówka zgodnie z decyzją Wojewody Śląskiego może przyjąć dodatkowo 3 dzieci, w miejsce wychowanków przebywających np. w domach pomocy społecznej, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, młodzieżowym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii zapewniającym całodobową opiekę, specjalnym ośrodku wychowawczym, hospicjum stacjonarnym, oddziale medycyny paliatywnej, areszcie śledczym, schronisku dla nieletnich, zakładzie karnym, zakładzie poprawczym.

Liczba przebywających wychowanków w Powiatowej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Wodzisławiu Śląskim w latach 2015 – 2017:

- w roku 2015 – przebywało 17 wychowanków (stan na dzień 31.12.2015 r.)
- w roku 2016 - przebywało 14 wychowanków (stan na dzień 31.12.2016 r.)
- w roku 2017 – przebywało 15 wychowanków (stan na dzień 31.12.2017 r.).

Wśród dzieci kierowanych do placówek zwiększa się liczba wychowanków zagrożonych niedostosowaniem społecznym oraz z przejawami demoralizacji. Wobec części wychowanków toczą się w sądzie postępowania o czyny karalne, sprawy o demoralizację bądź zmianę środka wychowawczego. Takie zachowanie dzieci i młodzieży wraz z rozwojem różnych dysfunkcji psychicznych, szczególnie zaburzeń adaptacyjnych, zaburzeń zachowania i emocji lub zaburzeń opozycyjno-buntowniczych wymaga terapii psychologicznej i farmakoterapii w placówkach specjalistycznych. Wielu wychowanków z takimi problemami trafia do młodzieżowych ośrodków socjoterapeutycznych bądź młodzieżowych ośrodków wychowawczych.

Tabela 6. Liczba wychowanków umieszczonych w placówkach specjalistycznych w latach 2015-2017.

Rodzaj placówki	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze	7	8	7
Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapii	1	1	1
Zakłady Poprawcze	3	2	0
Ośrodki Wychowania i Terapii	2	0	1
Dom Samotnej Matki	1	0	0
Schronisko dla Nieletnich	1	0	0

Ze względu na zwiększającą się liczbę nieletnich w ciąży, w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Wodzisławiu Śląskim zaistniała konieczność dostosowania warunków do tych potrzeb. Nieletnie matki mają stworzone warunki do opieki nad dzieckiem, kontynuowania edukacji, a także możliwość przygotowania zawodowego.

8. Charakterystyka usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim w ramach realizacji zadań z zakresu pieczy zastępczej, udziela wsparcia usamodzielnianym wychowankom opuszczającym rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, zwanej dalej „osobą usamodzielnianą”, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu.

Działając w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej osoba usamodzielniana może skorzystać z następujących form pomocy:

- pomoc na kontynuowanie nauki;
- pomoc na usamodzielnienie;
- pomoc rzeczowa na zagospodarowanie;
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- pomoc w uzyskaniu zatrudnienia;
- zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Warunkiem przyznania pomocy na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie jest złożenie wniosku oraz posiadanie zatwierdzonego indywidualnego programu usamodzielnienia, określającego w szczególności:

- zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia,
- sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

Wysokość pomocy na **kontynuowanie nauki** wynosi nie mniej niż **526 zł** miesięcznie. Natomiast pomoc na usamodzielnienie jest zróżnicowana. Zależy zarówno od formy pieczy, jak i okresu przebywania w niej.

W przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej:

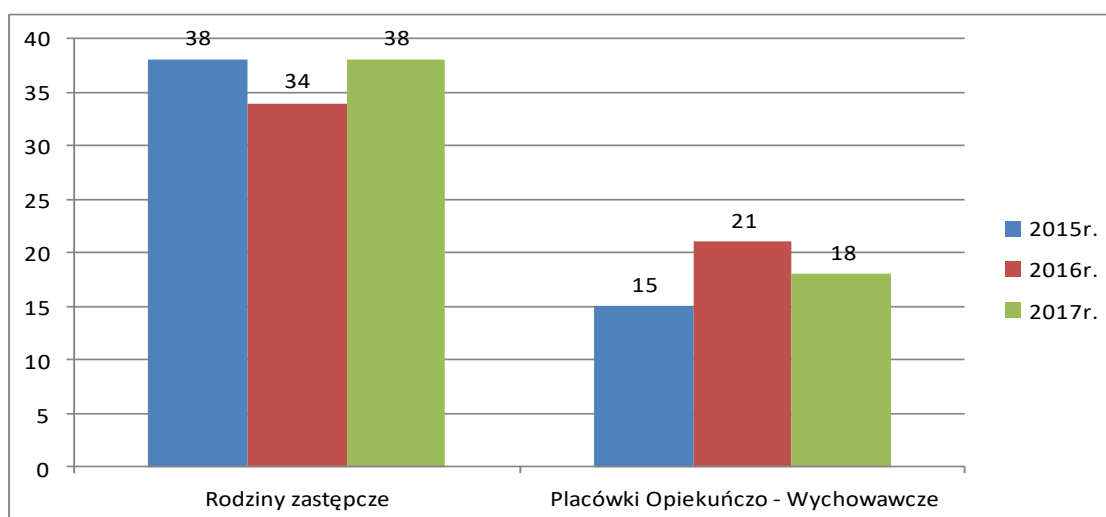
1. rodzinę zastępczą spokrewnioną nie mniej niż **3470 zł**, jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat;
2. rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną:
 - nie mniej niż 6939 zł** - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat,
 - nie mniej niż 3470 zł** - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat,
 - nie mniej niż 1735 zł** - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.

Pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia, w wysokości nie niższej niż **1577 zł** a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż **3154 zł**.

Pomoc na zagospodarowanie może być przyznana w formie rzeczowej.

W 2017 roku 56 osobom usamodzielnianym przyznano pomoc na kontynuowanie nauki, z czego 38 osób opuściło rodziny zastępcze, 18 osób opuściło placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Wykres 4. Liczba usamodzielnianych wychowanków korzystających z pomocy na kontynuowanie nauki w latach 2015-2017

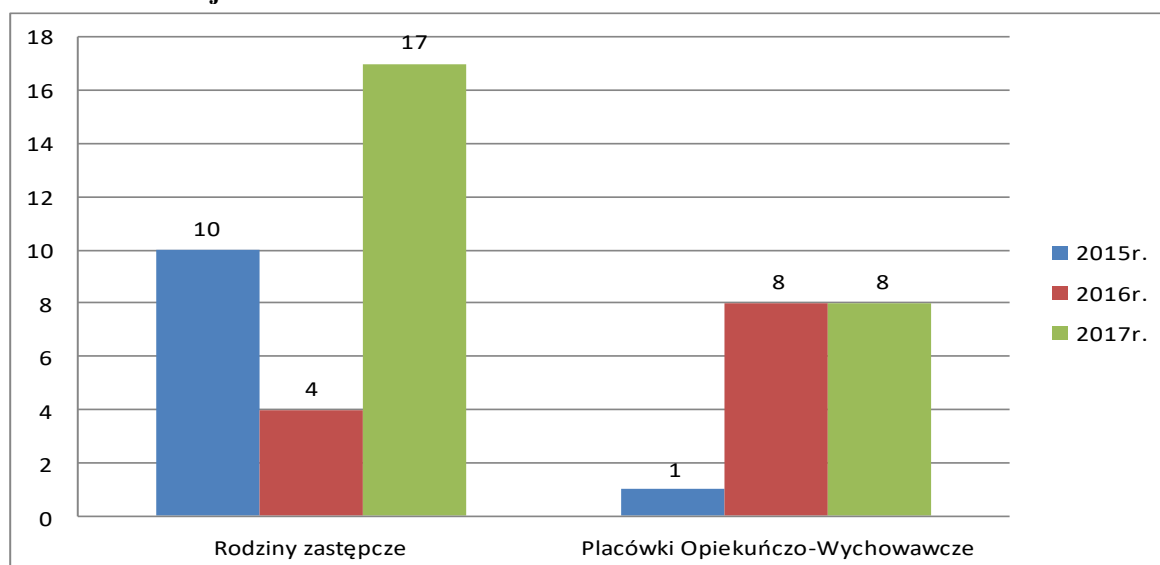

źródło: dane własne PCPR

Jak wynika z wykresu liczba wychowanków kontynuujących naukę w latach 2015 – 2017 i pobierających świadczenia z tego tytułu utrzymuje się na podobnym poziomie.

W 2017 r. z pomocy na zagospodarowanie w formie wyprawki rzeczowej skorzystało łącznie 25 osób, w tym 17 osób, które opuściły rodzinę zastępczą, 8 osób, które opuściły placówkę opiekuńczo-wychowawczą. W skład pomocy na zagospodarowanie najczęściej wchodziły materiały niezbędne do przeprowadzenia remontu i wyposażenia mieszkania.

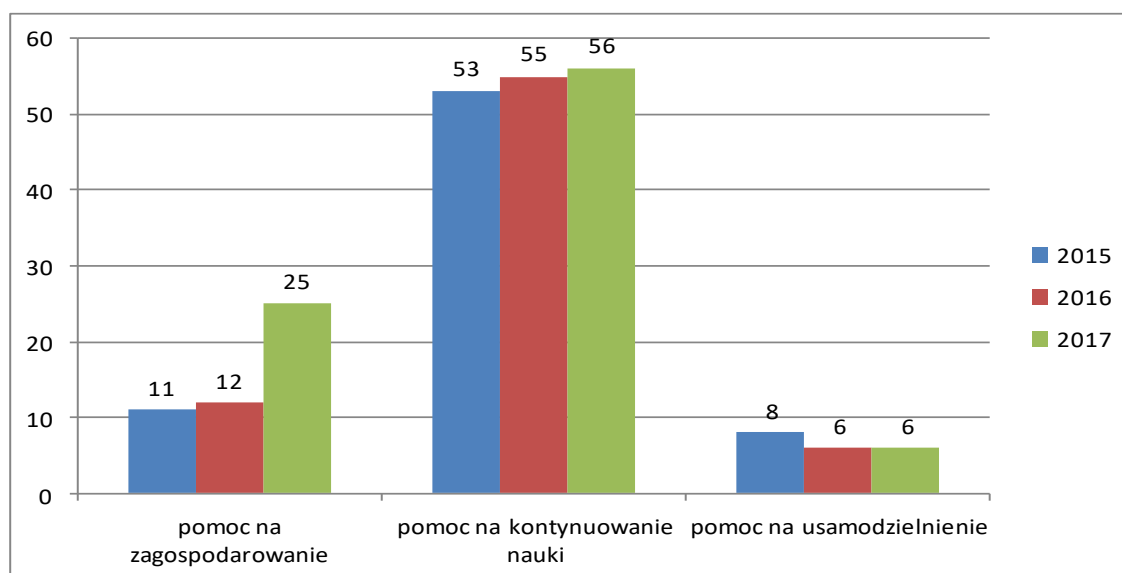
Wykres 5. Liczba usamodzielnianych wychowanków korzystających z pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej w latach 2015-2017.

źródło: dane własne PCPR

W 2017 roku 6 osób otrzymało pomoc pieniężną na usamodzielnienie w tym 5 osób opuszczających rodziny zastępcze, 1 osoba opuszczająca placówkę opiekuńczo-wychowawczą. Środki przeznaczone zostały na poprawienie warunków mieszkaniowych.

Wykres 6. Struktura świadczeń z tytułu usamodzielnienia wg liczby osób w latach 2015 – 2017.

źródło: dane własne PCPR

Z zamieszczonej powyżej tabeli wynika, że pełnoletni wychowankowie podejmują starania w celu prowadzenia samodzielnego gospodarstwa domowego, co stanowi pozytywny efekt

procesu usamodzielnienia i zadań realizowanych zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

9. Cele i kierunki działania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata 2019-2021.

Celem strategicznym „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata 2019-2021” jest:

Stworzenie spójnego i skutecznego systemu pieczy zastępczej ukierunkowanego w szczególności na rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim.

Cel ten będzie realizowany w oparciu o cele operacyjne:

1. Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza środowiskiem naturalnym.
2. Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.
3. Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.
4. Modernizacja placówek opiekuńczo-wychowawczych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i tworzenie warunków sprzyjających indywidualizacji pracy z dzieckiem

Tabela 7. Cele operacyjne, zadania, realizatorzy, wskaźniki i planowany termin realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2019-2021.

Cel operacyjny			
1. Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza środowiskiem naturalnym.			
Zadania	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Planowany termin realizacji
1.1 Prowadzenie akcji i inicjatyw promujących idee rodzicielstwa zastępczego	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, Starostwo, ośrodki pomocy społecznej, lokalne media, organizacje pozarządowe, Kościoły i związki wyznaniowe	<ul style="list-style-type: none"> • liczba akcji i inicjatyw społecznych • liczba informacji w lokalnych mediach 	Na bieżąco
1.2 Pozyskiwanie i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim	<ul style="list-style-type: none"> • liczba szkoleń • liczba odbiorców szkoleń • liczba osób, które ukończyły szkolenia 	Na bieżąco
1.3 Tworzenie niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzin pomocowych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim	<ul style="list-style-type: none"> • liczba utworzonych niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych • liczba podpisanych umów z rodzinami pomocowymi 	Na bieżąco
1.4 Wspieranie rodzin zastępczych w prawidłowym funkcjonowaniu	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Wodzisławiu Śląskim, ośrodki pomocy społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, szkoły, przedszkola, organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none"> • liczba szkoleń rodzin zastępczych • liczba osób biorących udział w szkoleniach, warsztatach 	Na bieżąco

1.5 Wspieranie i organizowanie poradnictwa rodzinnego	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Wodzisławiu Śląskim, ośrodki pomocy społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, szkoły, przedszkola, organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none"> • liczba udzielonych porad i przeprowadzonych terapii 	Na bieżąco
1.6 Tworzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim	<ul style="list-style-type: none"> • liczba grup wsparcia 	Na bieżąco
1.7 Zapewnienie rodzinom zastępczym wsparcia wolontariuszy	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, I Liceum Ogólnokształcące im. 14 Pułku Powstańców Śl. w Wodzisławiu Śląskim	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych wsparciem wolontariuszy 	
Cel operacyjny			
2. Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.			
2.1 Przygotowanie wychowanków do procesu usamodzielnienia	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, placówki opiekuńczo-wychowawcze, MOW, MOS, Zakłady poprawcze, Schroniska dla nieletnich	<ul style="list-style-type: none"> • ilość osób przygotowanych do procesu usamodzielnienia • ilość indywidualnych programów usamodzielnienia • liczba osób uczestniczących w warsztatach, szkoleniach 	Na bieżąco
2.2 Wsparcie finansowe i rzeczowe: pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki, pomoc pieniężna na usamodzielnienie, pomoc na zagospodarowanie	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim,	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób korzystających ze świadczeń 	Na bieżąco

2.3 Pomoc w zakresie uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, ośrodki pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób korzystających z Mieszkań Chronionych 	Na bieżąco
Cel operacyjny			
3. Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.			
3.1 Podnoszenie kwalifikacji kadr jednostek pomocy społecznej i kadr współpracujących	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, ośrodki pomocy społecznej, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach, uczelnie wyższe, Starostwo Powiatowe, Urząd Marszałkowski, Urząd Wojewódzki, organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none"> liczba szkoleń, warsztatów i konferencji ilość uczestników szkoleń, warsztatów, konferencji 	Na bieżąco
3.2 Współpraca z organizacjami pozarządowymi na rzecz pieczy zastępczej	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, ośrodki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none"> liczba inicjatyw na rzecz pieczy zastępczej 	Na bieżąco
Cel operacyjny			
4. Modernizacja placówek opiekuńczo-wychowawczych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i tworzenie warunków sprzyjających indywidualizacji pracy z dzieckiem.			
4.1 Opracowanie koncepcji dostosowania struktury placówki opiekuńczo-wychowawczej oraz Centrum Administracyjnego i mieszkań filialnych do	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, Starostwo, Centrum Administracyjne Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Gorzyczkach,	<ul style="list-style-type: none"> opracowana koncepcja dostosowania struktury placówki opiekuńczo-wychowawczej oraz Centrum Administracyjnego i mieszkań filialnych do wymogów prawa, 	do 2020r.

wymogów prawa, z uwzględnieniem planu działań mających na celu przygotowanie kadry placówek opiekuńczo-wychowawczych do zmian	Powiatowy Domu Dziecka w Gorzyczkach, Powiatowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawczej w Wodzisławiu Śląskim, ośrodki pomocy społecznej	z uwzględnieniem planu działań mających na celu przygotowanie kadry placówek opiekuńczo-wychowawczych do zmian.	
Pozyskiwanie z zasobów Powiatu lokali z przeznaczeniem na prowadzenie 14-osobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, Starostwo, Centrum Administracyjne Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Gorzyczkach, Powiatowy Domu Dziecka w Gorzyczkach, Powiatowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawczej w Wodzisławiu Śląskim, ośrodki pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> liczba lokali pozyskanych z zasobów Powiatu z przeznaczeniem na prowadzenie 14-osobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego. 	do 2020r.
Zapewnianie oferty szkoleń i warsztatów oraz superwizji dla kadry kierowniczej i pedagogicznej placówek opiekuńczo-wychowawczych zgodnie z wynikami prowadzonej diagnozy potrzeb szkoleniowych.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, Starostwo, Centrum Administracyjne Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Gorzyczkach, Powiatowy Domu Dziecka w Gorzyczkach, Powiatowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawczej w Wodzisławiu Śląskim, ośrodki pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> rodzaj i liczba szkoleń, warsztatów oraz superwizji, w których wzięli udział przedstawiciele kadry kierowniczej i pedagogicznej placówek opiekuńczo-wychowawczych; liczba uczestników szkoleń, warsztatów oraz superwizji, w których wzięli udział przedstawiciele kadry kierowniczej i pedagogicznej placówek opiekuńczo-wychowawczych. 	Na bieżąco

10. Źródła finansowania.

Źródłami finansowania zadań określonych w Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2019-2021 będą:

- budżet Powiatu Wodzisławskiego,
- budżety samorządów gminnych zobowiązanych do współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
- budżet państwa na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej oraz z programów celowych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- budżety innych powiatów zobowiązanych do zwrotu wydatków za dzieci umieszczone w pieczy zastępczej na terenie powiatu,
- z konkursów organizowanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- z odpłatności rodziców biologicznych, ze środków unijnych.

11. Limit rodzin zawodowych na lata 2019 -2021.

W myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, prowadzący rodziny dom dziecka lub pełniący funkcję dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego, starosta zawiera, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

Ustawodawca dopuszcza zawarcie umowy w sytuacji gdy rodzina zastępcza niezawodowa spełnia warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i posiada pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Wówczas starosta może zawrzeć, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła obowiązek planowania i limitowania rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie.

Umowy o utworzeniu rodziny zastępczej zawodowej zawiera się zgodnie z art. 56 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w ramach limitu rodzin zastępczych

zawodowych na danych rok kalendarzowy, który jest ustalony w ramach 3-letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej.

Na podstawie analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej, informacji gmin na temat zagrożeń w środowiskach rodzin biologicznych, uwzględniając realne możliwości finansowe powiatu, ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2019 - 2021, jak w poniższej tabeli:

Tabela 8. Limit zawodowych rodzin zastępczych w powiecie wodzisławskim na lata 2019-2021.

Rok	Planowany limit rodzin zastępczych zawodowych
2019	6
2020	6
2021	6

12. Odbiorcy Programu.

Program skierowany jest bezpośrednio do osób i rodzin w szczególności:

- 1) dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
- 2) rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka,
- 3) rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w różnych formach pieczy zastępczej,
- 4) usamodzielnianych wychowanków oraz opiekunów usamodzielnienia,
- 5) kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zawodowych, niezawodowych lub rodzinnych domów dziecka,
- 6) kierownictwa i kadry placówek opiekuńczo – wychowawczych,
- 7) rodzin pomocowych sprawujących czasową opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców,
- 8) instytucji i organizacji działających na rzecz wspierania dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz ich rodzin.

13. Realizatorzy programu.

Koordinator Programu - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim

Partnerami w realizacji założeń programu są:

- 1) rodziny zastępcze,

- 2) rodziny pomocowe,
- 3) placówki opiekuńczo - wychowawcze,
- 4) policja,
- 5) miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej,
- 6) sąd,
- 7) kuratorzy sądowi,
- 8) organizacje pozarządowe,
- 9) kościoły i związki wyznaniowe,
- 10) placówki oświatowe.
- 11) ośrodek adopcyjny

14. Monitoring programu.

Monitoring Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata 2019-2021 będzie przebiegał w oparciu o analizę i interpretację zebranych danych własnych oraz danych pozyskanych od współpracujących instytucji pomocowych.

Pozyskane dane umożliwią ocenę wartości programu oraz pomogą w dalszym jego planowaniu, realizacji i rozwoju działań. Analiza zebranych danych pozwoli na sprawdzenie skuteczności i efektywności przyjętych założeń.

Program stanowi dokument otwarty i zmienny. Wobec tego, można go modyfikować wraz ze zmieniającymi się potrzebami, przepisami prawnymi oraz środkami finansowymi.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim będzie przedkładał Radzie Powiatu Wodzisławskiego roczne sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie stanowiło integralną część corocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim.

Podsumowanie

Przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyznaczają dwa zasadnicze obszary działania: w pierwszym kładzie się nacisk na utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku, natomiast w drugim – na sprawne zapewnienie funkcjonującego systemu pieczy zastępczej w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim od wielu lat koncentrują się na rozwoju efektywnej wychowawczo opieki zastępczej, ponieważ rodzinne warunki niewątpliwie stanowią środowisko bardziej przyjazne dziecku niż placówki opiekuńczo-wychowawcze. Rodziny zastępcze we właściwy sposób zapewniają zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci. Ponadto wychowanie w warunkach rodzinnych daje dzieciom pozbawionym opieki przez rodzinę naturalną, możliwość wszechstronnego przygotowania się do samodzielnego i odpowiedzialnego życia.

W celu rozwoju pieczy zastępczej należy podejmować działania zwiększające liczbę rodzin zastępczych zawodowych, w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodzin zawodowych specjalistycznych. Ważne także jest rozwijanie innych form czasowej opieki nad dzieckiem, w tym rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych. Duży nacisk należy położyć na doskonalenie systemu szkoleń i kursów przygotowawczych dla kandydatów na rodziny zastępcze jak i doskonalenie systemu pomocy specjalistycznej: pedagogicznej i psychologicznej udzielanej już istniejącym rodzinom zastępczym.

Stosowanie indywidualnego podejścia do rodzin zastępczych oraz intensyfikacja pracy z rodziną i zaoferowanie elastycznych form wsparcia w zależności od indywidualnych potrzeb stanowi jedną z ważniejszych rekomendacji dla zbudowania zintegrowanego systemu pieczy zastępczej na terenie Powiatu Wodzisławskiego.

Spis tabel

Tabela 1. Rodziny i przebywające w nich osoby, objęte pomocą społeczną w gminach powiatu w latach 2015- 2017.....	14
Tabela 2. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w gminach powiatu w latach 2015- 2017.....	14
Tabela 3. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w gminach powiatu w latach 2015 – 2017.....	14
Tabela 4. Liczba zatrudnionych asystentów rodziny w gminach powiatu w latach 2015 – 2017.....	15
Tabela 5. Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny w gminach powiatu w latach 2015- 2017.....	15
Tabela 6. Liczba wychowanków umieszczonych w placówkach specjalistycznych w latach 2015-2017.....	20
Tabela 7. Cele operacyjne, zadania, realizatorzy, wskaźniki i planowany termin realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2019-2021.....	25 - 28
Tabela 8. Limit zawodowych rodzin zastępczych w powiecie wodzisławskim na lata 2019-2021.....	30

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Wodzisławskiego w latach 2012-2018	16
Wykres 2. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Wodzisławskiego w latach 2012-2018.....	16
Wykres 3. Wiek dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Wodzisławskiego w I półroczu 2018r.....	17
Wykres 4. Liczba usamodzielnianych wychowanków korzystających z pomocy na kontynuowanie nauki w latach 2015-2017.....	22
Wykres 5. Liczba usamodzielnianych wychowanków korzystających z pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej w latach 2015-2017.....	23
Wykres 6. Struktura świadczeń z tytułu usamodzielnienia wg liczby osób w latach 2015 –2017.....	23

Spis rysunków

Rysunek 1. Formy rodzinnej pieczy zastępczej.....	11
Rysunek 2. Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej.....	12
Rysunek 3. System wsparcia dziecka i rodziny w systemie pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim.....	18